

CSEH MÚZEUM

Folyóiratunk jelen számának „múzeumi” mellékletén a dél-morvaországi Kyjov városának – Tereza Mašková szakdolgozata szerint – 1723-ban készült vedutáját láthatjuk. A látkép nem metszet, hanem egyszerű, egy példányban készült tusrajz, szerzője ismeretlen. A rajz döntő mértékben megegyezik a körülbelül egy évtizeddel előbb készült vedutával, a különbséget mindössze az időközben felépült főtéri kapucinus kolostor és templom képezi.

Rajzunk felső részén a „darabjegyzék” melletti szalagcím szerint „Gaya királyi város a Morva Ögrófságban” a rajzunk tárgya. A „királyi város” rang jelzi, hogy a településnek nem volt privát tulajdonosa, viszont ha nem „szabad királyi város”, nem lehetett küldötte a parlamentben.

Vedutánkból világosan látható, hogy Kyjov a XVIII. század elején még nagyon kicsi, kevés lakosságú és viszonylag szegény kisváros volt. Elsőként szembe tűnő, hogy a három városkapu mellett kőfal és bástyák helyett egyszerű, fatörzsekből összerótt palánkkerítés, valamint nagyon szerény vizesárok látta el a város védelmét. Másodjára szokatlan az is, hogy a cölöpkerítésen belül rengeteg az üres, kihasználatlan, beépítetlen terület, jószerevével csak a főtér és a keresztutcák frontjai voltak beépítve.

A város tengelye az **F** jelű főtér, kisebb részben földszintes, többségében egyemeletes épületekkel övezve. Megfigyelhető, hogy az olasz divat hatására a régi, az utcavonalra keresztbe álló tetővonulatokat elfedték egy magas attikával, melybe az emeletivel megegyező számú és méretű ablakot vágtak, és ettől az épület tekintélyes kétemeletesnek tűnt. Ezekből az ablakokból azonban a padlásrészek világosságot kaptak, használhatóságuk megnőtt, tulajdonképpen félemeletnek tekinthetők. Elképzelhető, hogy a városi lakosok az olasz építészek által 1561–62-ben létrehozott egyemeletes **E** jelű városházáról vették a mintát, amely magas attika-falának hamis ablakszemeivel ugyancsak kétemeletesnek látszott.

A főtér további fontos épülete a **C** jelű frissen felépült kapucinus kolostor, mely óriási kolostorkertjével (**D**) együtt a főtértől a városárokig terjeszkedett, de teljes területét masszív téglafal vette körül. Ily módon

a városfalán ezen része igazi fallal lett pótolva. A **G** jel a Telkesgazda utcát, a **H** a Malomkaput jelöli. Tizenöt fordított **C** betűvel azonosítható házat találunk a városháza szomszédságában, az **R** jelű városkapun kívül további négyet láthatunk, mindegyik földszintes. Ezek zsidóházak voltak, és itt létük miatt kapta az említett kapu a Zsidókapu nevet.

A főtéren láthatunk még egy Szűz Mária-oszlopot az 1620-as évek végéről, valamint egy hosszú, keskeny tetővel védett, rácsosnak tűnő szerkezetet, amely a vásárok, piacok idején az állatok etetésére szolgált. Jobbra tőle közkút.

A főtér keleti végén az **M** jelű Templomkapu mögött látható a Templom utca (**N**). Ez időben már külső terület, de a kezdetekkor itt terült el az ős-Kyjov falu. Az utca mindkét oldalán földszintes parasztházak istállóval, kerttel. Az utca fölötti dombon van a plébániatemplom (**A**), kökerítéssel körülvéve, melynek hátsó részén kaput alakítottak ki, hogy a szomszéd faluban is szolgálatot teljesítő plébános könnyebben odajusson. A plébánia (**B**) közvetlen szomszédságában van az **O** jelű kórház. A **P**-vel jelölt utca a mindkét oldalon elhelyezkedő gerendaépítésű csűrök után kapta a nevét, az utca végén a magányos kőépület valószínűleg magtár. A vizesárok melletti **Q** jelű a Koldus, az **S** jelű a Janova (a régi tulajdonosról), a **W** jelű a Kutya utca.

A szalagfelirat alatt az **Y** szántókat, az **X** mocsarat jelöl. Malom utca (**I**) az éppen csak kifejlődött külvárosi rész központja, a **K** a malmot, az **L** a sörfőzdét jelzi. Vedutánk két kőhidacska mutat: az egyiket az **R** jelű Zsidókapu előtt, a másikat az **U** jelnél, ahol – bár még nem avatták szentté – Nepomuki János szobrát már felállították. A búzaszemnyi ábráskán tisztán látható a szobor kezében tartott feszület, Nepomuki Szent János állandó attribútuma.

Vedutánk bal alsó sarkában van a város címere: lovagi páncélba bújtatott jobb kar fabunkót (kyj) tart.

A veduta közölhetőségét Lucie Tomanovának, a kyjovi városi turisztikai hivatal munkatársának köszönjük.

Zachár Ottó

Königl. Stadt Gaya in Marggrafthumb Mähren

- A Pfarrkirchen.
- B Waretz.
- C Capuciner Kloster.
- D Capuciner garten.
- E Rothhaus.
- F Platz vor Ring.
- G Hofner gassen.
- H Miltz thor.
- I Miltz gassen.
- J Miltz gassen.
- K Dreihaus.
- L Kirchen thor.
- M Kirchen gassen.
- N Spital.
- O Scheue vru.
- P Götter gassen.
- Q Juden thor.
- R Gassen Janowa.
- S Vries miltz.
- T Heinerne brücken.
- U Sündts gassen.
- X Wiesen.
- Y Acker.
- Z Fließender Bach.
- 3. Juden Häuser.

